

VAISIAI IR UOGOS / *FRUIT AND BERRIES*

2007 metais nušalus daugumos vaismedžių žiedams, obuolių atsargos Lietuvos sodininkystės ūkiuose baigiasi nesulaukus pavasario. ES ir pasaulyje obuolių ir kriaušių derlius buvo 15 proc. mažesnis už daugiamečių vidurkį. Šalnos didžiausių nuostolių (iki 50 proc.) padarė Lenkijos, Vengrijos, Slovakijos, Čekijos, Austrijos, kai kurių Vokietijos regionų bei Baltijos šalių augintojams. Lenkijoje jos labiausiai pakenkė obuolių (sumažėjo 55 proc.) ir uogų (sumažėjo 18 proc.) derliui. Iš uogų augintojų didžiausių nuostolių patyrė juodųjų (iki 30 proc.) ir raudonųjų serbentų (iki 23 proc.) augintojai, braškių derlius smuko iki 13 proc.

Vidaus rinka. 2007 metais Lietuvoje supirktų vaisių ir uogų kiekis (55,5 tūkst. t) buvo 30 proc. mažesnis nei 2006-aisiais, vidutinė kaina (720 Lt/t) pakilo 2,8 karto. Daugiausia supirkta obuolių (98,6 proc.), o įvairių rūšių uogos tesudarė 1,3 proc., kaulavaisiai – mažiau nei 0,1 proc.. Šaldytų vaisių ir uogų Lietuvos įmonėse pagaminta 3324,2 t, arba 37 proc. daugiau nei prieš metus, tačiau šalies rinkoje šaldytos produkcijos parduota 13 proc. mažiau.

Užsienio prekyba. 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, vaisių ir uogų eksportas (741 mln. Lt) padidėjo 51,1 proc., o importas (844 mln. Lt) – 28 proc. Vaisių eksporto pagrindiniai partneriai išliko tie patys: daugiausia vaisių eksportuota į Rusiją – 63 proc., 9,5 proc. eksporto teko Vokietijai, 5,4 proc. – Estijai, 4,5 proc. – Latvijai ir 4,3 proc. – Lenkijai. Pagrindiniai vaisių importo partneriai ES šalyse taip pat išlieka tie patys, kaip ir 2006-aisiais, t. y. Lenkija (29,6 proc. viso importo), Nyderlandai (12,7 proc.), Italija (10,4 proc.) ir Ispanija (8,4 proc.).

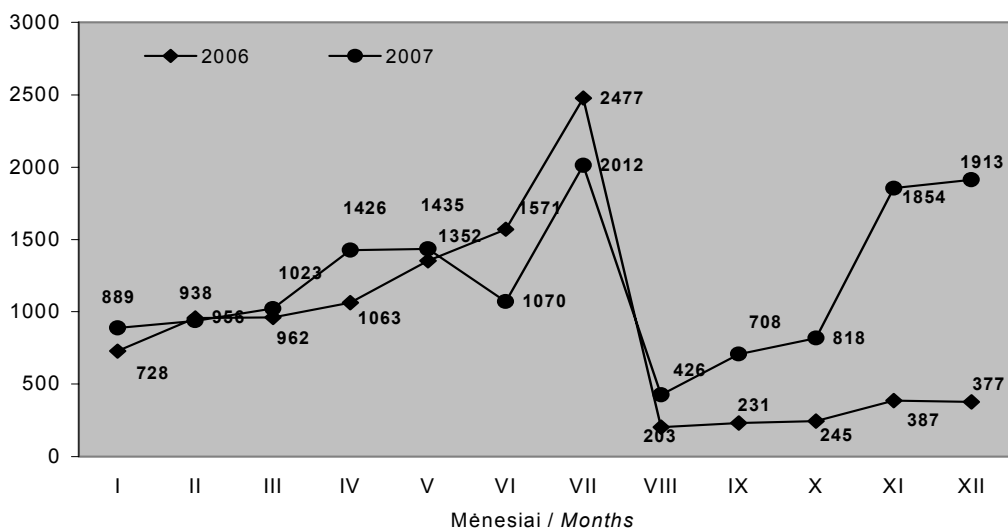
Obuoliai

Vidaus rinka. Statistikos departamento duomenimis, per 2007 metus Lietuvoje supirkta beveik 55 tūkst. t obuolių, arba 30,8 proc. mažiau nei 2006 metais, vidutinė supirkimo kaina (688 Lt/t) išaugo 2,8 karto. 2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais obuolių supirkimo kaina (1528 Lt/t) buvo 4,5 karto didesnė nei 2006-aisiais tuo pačiu laikotarpiu (1 pav.), o supirkta 62,5 proc. mažiau.

2006 metų lapkričio–gruodžio mėnesiais obuolių pardavimo kainos prekiniuose ūkiuose svyravo nuo 0,68 iki 1,07 Lt/kg, o 2007-aisiais tuo pačiu laikotarpiu – jau 1,40–1,80 Lt/kg.

Eurostato duomenimis, 2007 metais obuolių derlius Lenkijoje (1039 tūkst. t) buvo 55 proc., Vengrijoje (188 tūkst. t) – 65 proc., Slovakijoje (18 tūkst. t) – 42 proc., Austrijoje (477,9 tūkst. t) – 6 proc. mažesnis nei 2006-aisiais. Lenkijos didmeninės prekybos bazėse 2007 metų gruodį buvo prekiaujama 1,59–2,75 Lt/kg kainuojančiais obuoliais.

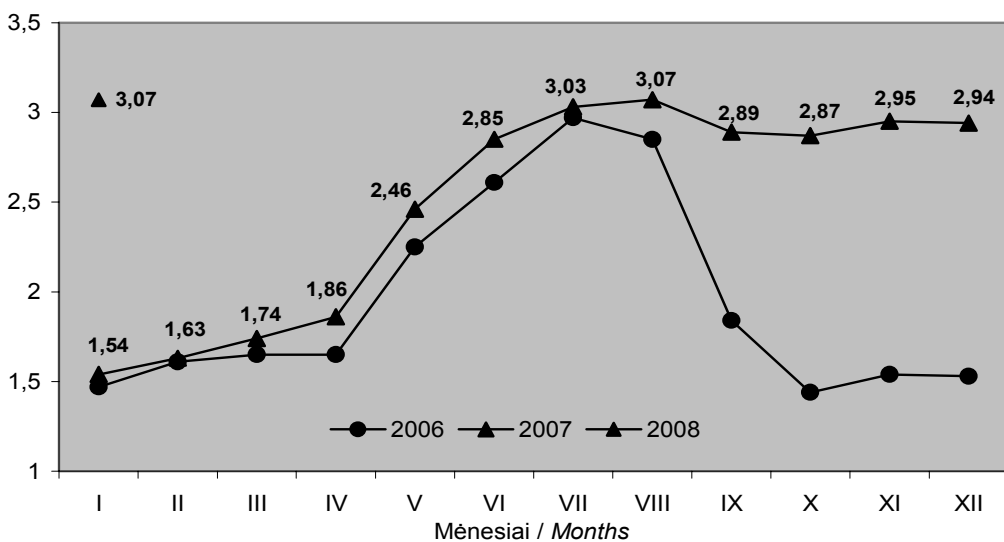
Lietuvos **mažmeninėje rinkoje** 2006 metais obuolių kainos labiausiai pakilo liepos ir rugpjūčio mėnesiais (2,91 Lt/kg). Ta pati tendencija išliko ir 2007 metais, tačiau kaina buvo 4,8 proc. aukštesnė nei 2006-aisiais tuo pačiu laikotarpiu. Nuo 2006 metų rugsėjo obuolių mažmeninė kaina pradėjo kristi ir sausio mėnesį buvo 21,6 proc. žemesnė už vidutinę metinę, o 2007-aisiais kaina išliko aukšta, ir 2008-ųjų sausį ji buvo 18 proc. aukštesnė už 2007 metų vidutinę metinę (2 pav.). Vidutinė mažmeninė kaina 2007 metais (2,48 Lt/kg) buvo 27,4 proc. aukštesnė nei 2006-aisiais. 2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais mažmeninė kaina (2,92 Lt/kg) buvo 94 proc. aukštesnė, palyginti su tuo pačiu 2006 metų laikotarpiu, 2 kartus aukštesnė nei 2005-aisiais, 2,4 karto – nei 2004-aisiais tuo pačiu laikotarpiu. 2008 metų sausio mėnesį obuolių kaina (3,07 Lt/kg) net 2 kartus viršijo 2007-ųjų sausio kainą (3 pav.).

1 pav. Vidutinės obuolių supirkimo kainos Lietuvoje 2006 ir 2007 metais, Lt/t

Figure 1. Average purchase prices of apples in Lithuania in 2006 and 2007, Lt/t

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2006–2007 m. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

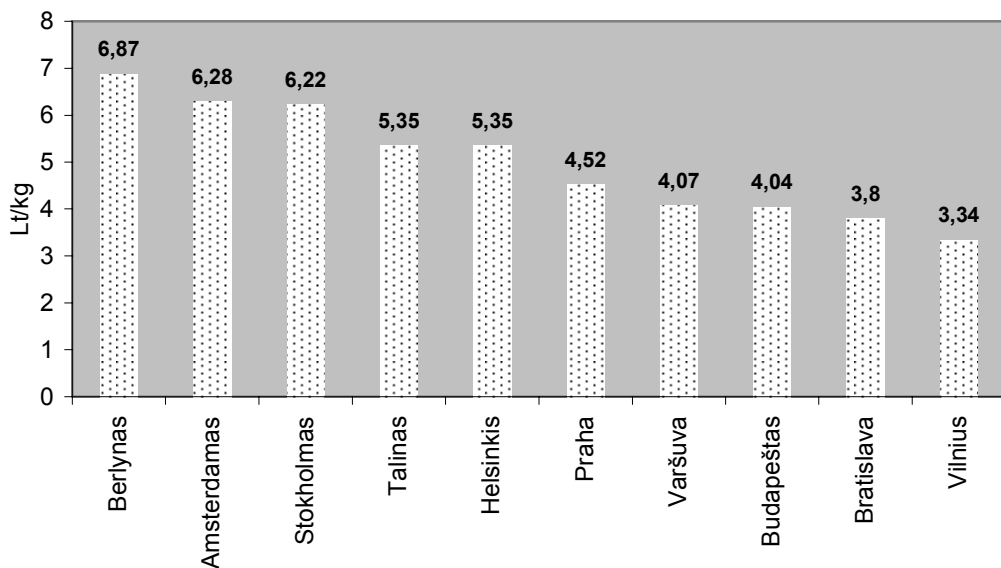
2 pav. Vidutinės mažmeninės obuolių* kainos Lietuvoje 2006–2008 metais, Lt/kg

Figure 2. Average retail prices of apples in Lithuania in 2006–2008, Lt/kg*

* II klasės / Class II.

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2007 metų gruodžio mėnesį obuolių ('Golden') mažmeninė kaina buvo aukščiausia Berlyne, o žemiausia – Vilniuje (net 51 proc. žemesnė).

3 pav. Obuolių ('Golden') mažmeninės kainos kai kurių ES valstybių sostinėse
2007 metų gruodžio mėnesį, Lt/kg

Figure 3. Retail prices of apples ('Golden') in the capital cities of selected EU countries in December 2007, Lt/kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Užsienio prekyba. 2007 metais obuolių užsienio prekybos balansas buvo teigiamas, 64 proc. didesnis nei 2006-aisiais siekė 49,9 mln. Lt. 2007 metais obuolių buvo išvežta 221,1 tūkst. t, už 286,5 mln. Lt, vidutinė kaina – 1295,8 Lt/t. Palyginti su 2006-aisiais, eksportas padidėjo 31,4 proc., vertė – 50,4 proc., o vidutinė kaina – 14,5 proc. Daugiausia (85,9 proc.) obuolių išvežta į Rusiją, tačiau, palyginti su 2006-aisiais, eksportas sumažėjo 11 proc., o eksportuojamų obuolių kaina išaugo 17,4 proc. Į Lenkiją eksportuoti perdirbti skirti obuoliai, vidutinė jų kaina (870,2 Lt/t) buvo 2,4 karto didesnė nei 2006-aisiais, eksportas išaugo 10 kartų. 2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais obuolių išvežta 18,8 tūkst. t, 59 proc. mažiau, bet 34 proc. brangiau nei 2006-aisiais tuo pačiu laikotarpiu. Lietuviškos kilmės obuolių eksportas sudarė 11,8 proc. viso obuolių eksporto, iš jų 96 proc. išvežta į Lenkiją, vidutinė eksporto kaina – 867 Lt/t.

ŽŪMPRIS duomenimis, 2007 metais pasaulinis obuolių eksportas, palyginti su 2006-aisiais, mažėjo. Pagrindinė to priežastis – sumažėjęs obuolių derlius Kinijoje ir Lenkijoje. Tikimasi, kad obuolių derliaus sumažėjimas 2007 metais buvo laikinas, susijęs su klimato pakitimais.

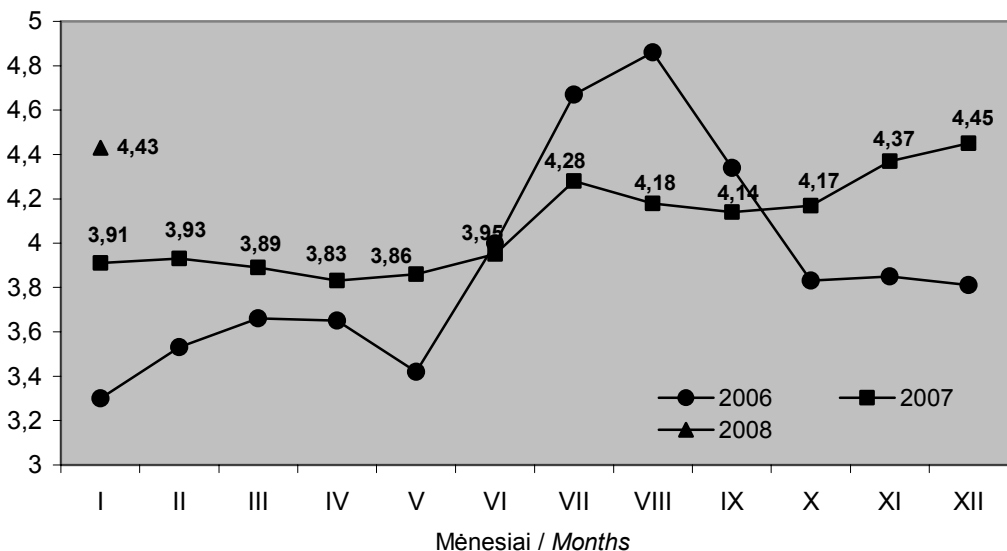
Kainų augimas pasaulinėje obuolių rinkoje skatina plėsti sodų plotus. Jau dabar Ukrainoje, Rusijoje ir Kazachstane vykdomi stambūs investiciniai projektai intensyvių pramoninių sodų plėtimui. Ekspertų nuomone, Ukraina, kuri yra stambi obuolių importuotoja, jau po keleto metų galės eksportuoti obuolius į ES.

2007 metais buvo įvežta 172,3 tūkst. t obuolių, jų vertė – 236,6 mln. Lt, vidutinė kaina – 1373,1 Lt/t. Palyginti su 2006-aisiais, importo kiekis padidėjo 21,6 proc., vertė – 47,8 proc., vidutinė kaina – 21,5 proc. Daugiausia (89,6 proc.) obuolių įvežta iš Lenkijos, tačiau, palyginti su 2006-aisiais, importas sumažėjo 3,8 proc., o importuojamų obuolių kaina išaugo 21,1 proc.

2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais į Lietuvą importuota 12 tūkst. t obuolių už 20,9 mln. Lt, vidutinė jų kaina – 1745 Lt/t. 69 proc. įvežtų obuolių – lenkiški. Palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, importo kiekis sumažėjo 67,6 proc., vertė – 45 proc., o kaina padidėjo 69,5 proc. Vidutinė importuotų lenkiškų obuolių kaina (1633 Lt/t) buvo 67,6 proc. aukštesnė nei 2006-ųjų spalį–gruodį.

Kriaušės

Vidaus rinka. 2007 metais buvo supirktas 0,9 t kriaušių, 2006-aisiais – 10,2 t. Vidutinė kriaušių supirkimo kaina 2007 metais buvo 1681 Lt/t, t. y. 65,6 proc. didesnė nei prieš metus. Mažmeninės kriaušių kainos 2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais buvo 13 proc. aukštesnės nei 2006-aisiais tuo pačiu laikotarpiu (4 pav.). ŽŪMPRIŠ duomenimis, 2007 metų gruodį Lenkijos didmeninės prekybos bazėse kriaušės kainavo nuo 2,39 iki 3,83 Lt/kg.

4 pav. Vidutinės mažmeninės kriaušių kainos Lietuvoje 2006–2008 metais, Lt/kg
Figure 4. Average retail prices of pears in Lithuania in 2006–2008, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Užsienio prekyba. 2007 metų sausio–rugsėjo mėnesiais iš Lietuvos eksportuota 2,7 tūkst. t kriaušių už 7,0 mln. Lt, į šalį importuota 3,1 tūkst. t šių vaisių už 7,8 mln. Lt. Neigiamas prekybos balansas analizuojamu laikotarpiu siekė 838 tūkst. Lt, o 2006 metais tuo pačiu laikotarpiu prekybos balansas buvo teigiamas. Iš viso per 2007-uosius iš Lietuvos išvežta 7,5 tūkst. t kriaušių už 19,3 mln. Lt, vidutinė eksporto kaina – 2565 Lt/t.

2007-aisiais daugiausia kriaušių iš Lietuvos pirkto Rusija (70,9 proc. eksporto kiekio), Estija (13,1 proc.), Baltarusija (10,5 proc.), Latvija (5,2 proc.). Daugiausia jų įvežta iš Nyderlandų (59,6 proc. importo kiekio) ir Belgijos (22,4 proc.). Vidutinė importuotų kriaušių kaina – 2099 Lt/t, pigiausios buvo iš Belgijos įvežtos kriaušės – 1913 Lt/t.

Serbentai ir agrastai

Vidaus rinka. Statistikos departamento duomenimis, 2007 metais Lietuvoje buvo supirkta 530,7 t juodųjų serbentų po 3241 Lt/t. Palyginti su 2006-aisiais, supirkta 46,2 proc. daugiau, vidutinė supirkimo kaina šoktelėjo 5,2 karto – iki 3241 Lt/t. Kitų serbentų 2007 metais supirkta 25,4 t, arba 55 proc. mažiau nei prieš metus, o jų vidutinė supirkimo kaina (2308 Lt/t) buvo 69 proc. aukštesnė. 2006-aisiais agrastų supirkta nebuvo, o 2007 metais – tik 100 kg.

Užsienio prekyba. 2006 metais eksportuota 361,7 t serbentų ir agrastų, vidutinė eksportuotų uogų kaina – 2406,8 Lt/t. Į Lietuvą serbentai ir agrastai importuojami mažais kiekiais. 2006 metais iš viso įvežta 4,4 t, vidutinė uogų kaina buvo 1797,4 Lt/t. Statistikos departamento duomenimis, 2007 metais serbentų ir agrastų užsienio prekyba nevyko.

Braškės

Vidaus rinka. 2007 metais desertinės braškės buvo supirktos po 2933 Lt/t, arba 17,6 proc. brangiau nei prieš metus. Šių uogų buvo supirkta (79,1 t) 36,4 proc. daugiau nei 2006-aisiais.

Užsienio prekyba. Žemės ūkio ministerijos duomenimis, 2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais iš Lietuvos buvo eksportuota 196,2 t braškių už 4,9 mln. Lt. Palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, eksporto kiekis ir vertė padvigubėjo, tačiau kaina sumažėjo 5,5 proc. Iš viso per 2007-uosius braškių eksportuota 2,3 tūkst. t už 19,8 mln. Lt, vidutinė metinė eksporto kaina buvo 8483,8 Lt/t. Palyginti su 2006 metais, eksportuota 50 proc. mažiau, bet eksporto vertė 3,3 proc. didesnė dėl dvigubai aukštesnės kainos. 98,5 proc. eksportuotų braškių parduota Rusijai, likęs kiekis išvežtas į Latviją, Baltarusiją ir Estiją.

Per 2007 metų spalio–gruodžio mėnesius į Lietuvą importuota 54,2 t braškių, įvežtos produkcijos vertė – 1,3 mln. Lt. Teigiamas prekybos balansas (3,6 mln. Lt) buvo 2 kartus didesnis nei prieš metus tuo pačiu laikotarpiu. 2007-aisiais braškių įvežta 2 tūkst. t už 13,1 mln. Lt. Vidutinė importuotų braškių kaina (6472,8 Lt/t) buvo 66,2 proc. didesnė nei prieš metus. Brangiausios buvo iš Belgijos įvežtos minėtos uogos (19226,5 Lt/t). 75,9 proc. (1,5 tūkst. t) braškių importuota iš Lenkijos, 10,4 proc. – iš Nyderlandų, 6,0 proc. – iš Estijos, 7,7 proc. – iš kitų šalių.

Vaisių ir uogų gaminiai

Vidaus rinka. 2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, Lietuvos įmonės 72,1 proc. sumažino koncentruotų vaisių, uogų ir daržovių sulčių gamybą. Taip pat sumažėjo (16,4 proc.) džemų, marmeladų, drebučių, tyrių ir pastų (13,2 proc.) nekoncentruotų obuolių sulčių gamybos apimtys. Analizuojamų gaminių, išskyrus džemus, marmeladus, drebučius, tyres ir pastas, paklausa mažėjo. Spalio–gruodžio mėnesiais labiausiai krito koncentruotų vaisių, uogų ir daržovių sulčių pardavimas – 79,3 proc.

2007-aisiais, palyginti su 2006 metais, labiausiai (30 proc.) sumažėjo koncentruotų vaisių, uogų ir daržovių sulčių gamyba ir nekoncentruotų obuolių sulčių (14,2 proc.) pardavimas (1 lentelė). Gaminių kainos 2007 metais didėjo: nekoncentruotų obuolių sulčių (1,70 Lt/l) – 25,9 proc., džemų, marmeladų, drebučių, tyrių ir pastų (2,92 Lt/l) – 14,1 proc. ir koncentruotų vaisių, uogų ir daržovių sulčių (5,86 Lt/l) – 9,1 proc.

1 lentelė / Table 1

Kai kurių vaisių ir uogų produktų pardavimas 2006 ir 2007 metais
Sales of selected fruit and berry products in 2006 and 2007

Produktai / Products	Pardavimas / Sales		
	2006	2007	pokytis, Change, %
Nekoncentruotos obuolių sultys, tūkst. l <i>Apple juice, non concentrated, thou. l</i>	1127,8	968	-14,2
Koncentruotos vaisių, uogų ir daržovių sultys (išskyrus pomidorų sultis), tūkst. l / <i>Fruit, berry and vegetable juice (tomato juice excl.), concentrated, thou. l</i>	3357,3	3933,4	17,2
Džemai, marmeladai, drebučiai, tyrės ir pastos, t <i>Jams, marmalades, jellies, puree and pastes, t</i>	4453	4480,7	0,6

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2 lentelė / Table 2

Vidutinės eksportuotų ir importuotų vaisių ir uogų produktų kainos 2006 ir 2007 metais, t
Average prices of fruit and berry products exported and imported in 2006 and 2007, in Lt/t

KN kodas CN code	Produktai / Products	Eksportas* / Exports*			Importas / Imports		
		2006	2007	pokytis, Change, %	2006	2007	pokytis, Change, %
2007	Džemai, marmeladai, drebučiai, tyrės ir pastos <i>Jams, marmalades, jellies, puree and pastes</i>	1375	1759	27,9	5342	6336	18,6
2008	Kitais nei virimo būdais paruošti / konservuoti gaminiai <i>Products, otherwise prepared/preserved, not boiled</i>	6563	6542	-0,3	3865	4965	28,5
2009	Nefermentuotos vaisių sultys (įskaitant vynuogių misą) ir daržovių sultys <i>Fruit juices (grape mash incl.) and vegetable juices, non fermented</i>	3922	4382	11,7	2299	2287	-0,5
0811	Šaldyti vaisiai ir uogos <i>Fruit and berries, frozen</i>	8426	9362	11,1	8643	7589	-12,2

* Lietuvoje pagaminti produktai / Products made in Lithuania.

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2007 metais nekoncentruotų obuolių sulčių šalies rinkoje parduota 94 proc. (907,8 tūkst. l), koncentruotų – 6,8 proc. (269 tūkst. l), džemų grupės gaminių – 66,4 proc. (beveik 3 tūkst. t).

Užsienio prekyba. Šalyje pagamintų vaisių ir uogų eksportuotų gaminių kainos (išskyrus kitais nei virimo būdais paruoštus) kilo. Iš importuotų vaisių ir uogų labiausiai atpigę (12,2 proc.) šaldyti vaisiai ir uogos (2 lentelė).

2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais Latvijos rinkai teko 57,4 proc., Rusijos – 25,6 proc. viso Lietuvoje pagamintų džemų grupės gaminių eksporto kiekio (376 t). Jų daugiausia įvežta iš Latvijos (41,3 proc. importo), Turkijos (26,2 proc.). Bendras importo kiekis (735,2 t) padidėjo 20 proc., o vidutinė kaina pakilo 26,3 proc. Analizuojamu laikotarpiu eksportuota 1481,5 t nefermentuotų sulčių, į ES šalis jų išvežta 92 proc. Pagrindinės šalyje pagamintų sulčių rinkos – Latvija (31 proc.), Vokietija (27 proc.) ir Estija (18,4 proc.). Daugiausia sulčių į Lietuvą įvežta iš Latvijos (33 proc. importo) ir Lenkijos (25,1 proc.). Palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, sulčių importo kiekis (7,1 tūkst. t) išaugo 32,9 proc., vidutinė importuotų sulčių kaina sumažėjo 1,8 proc.

Per 2007 metus Lietuvoje pagamintų džemų grupės gaminių eksporto kiekis siekė 2,4 tūkst. t. Daugiausia (50 proc.) eksportuota į Rusiją, vidutinė eksporto kaina buvo 1100 Lt/t. 58 proc. daugiau (po 1734 Lt/t) eksportuota į Latviją (42 proc. eksporto kiekio). Bendras importo kiekis (3,1 tūkst. t) padidėjo 36,3 proc., o vidutinė kaina pakilo 18,6 proc. Pigiausiai importuota iš Prancūzijos (4238 Lt/t), brangiausiai (17111 Lt/t) – iš Ispanijos. Nefermentuotų sulčių 2007-aisiais eksportuota (8,3 tūkst. t) 24 proc., importuota (26,8 tūkst. t) 14,6 proc. daugiau nei 2006 metais. Vidutinė jų eksporto kaina (4382,3 Lt/t) padidėjo 11,7 proc., o importo (2287,3 Lt/t) sumažėjo 0,5 proc. Šaldytų vaisių ir uogų eksportas (11,9 tūkst. t), palyginti su 2006-aisiais, išaugo 17,4 proc., o vidutinė eksporto kaina (9362,1 Lt/t) – 11,1 proc. Daugiausia jų išvežta į Švediją (14,1 proc. viso eksporto kiekio) vidutine 9494 Lt/t kaina.

Nauji teisės aktai. Lietuvos Respublikos Seimas 2008 m. vasario 1 d. priėmė Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 19 straipsnio papildymo ir įstatymo papildymo 3 priedu įstatymą Nr. X-1443 (Žin., 2008-02-12, Nr. 18-631), kuris įsigalios 2009 m. sausio 1 d. Įsigaliojus pakeitimams, daržovėms ir vaisiams, kurie atitinka Lietuvos Respublikoje galiojančių teisės aktų reikalavimus ir Lietuvos standartus, jeigu tokie standartai yra patvirtinti, bus taikomas lengvatinis 5 proc. PVM tarifas.